

WYSTAWA NA 100-LECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

Delimitacja i demarkacja zachodniej granicy Polski w Wielkopolsce według postanowienia traktatu wersalskiego

Spis plansz:

2. Mapa określająca przebieg granicy polsko - niemieckiej przed podpisaniem traktatu wersalskiego
3. Mapy Polski z granicami po podpisaniu traktatu wersalskiego w dniu 28 VI 1919
4. Mapa przeglądowa teczek dokumentacji granicy
5. Mapa katastralna przebiegu granicy
6. Szkic pomiaru granic - teczka nr 9 dla obrębów Chełst, Kamienniki, Drawsko
7. Przebieg granicy na Noteci - urządzenia hydrotechniczne
8. Przebieg granicy na Gwdzie - początek sekcji F
9. Instrukcja oraz sposób oznaczania granicy
10. Sposób oznaczania granicy

Wystawa pod patronatem dziekana Wydziału Nauk Geograficznych i Geologicznych prof. Leszka Kasprzaka

Autorzy wystawy:

Zakład Kartografii i Geomatyki UAM: prof. **Beata Medyńska-Gulij**, dr **Dariusz Lorek**, mgr **Tymoteusz Horbiński**
Stowarzyszenie Geodetów Polskich Oddział Wielkopolski w Poznaniu: mgr inż. **Waldemar Sztukiewicz**, dr inż. **Maria Jankowska**

Materiały ze zbiorów:

Biblioteki Narodowej w Warszawie, Zakład Zbiorów Kartograficznych, Archiwum Państwowego w Poznaniu,
Powiatowego Ośrodka Dokumentacji Geodezyjno-Kartograficznej w Czarnkowie oraz Bogusława Tomaszewskiego (zbiory własne)

UNIWERSYTET IM. ADAMA MICKIEWICZA W POZNANIU
Wydział Nauk Geograficznych i Geologicznych
Instytut Geografii Fizycznej i Kształtowania Środowiska Przyrodniczego

2. Mapa określająca przebieg granicy polsko - niemieckiej przed podpisaniem traktatu wersalskiego

Projekt przebiegu granicy
przygotowany dla Komisji
Delimitacyjnej 8 V 1919r.

Prace związane z
wytyczeniem i oznaczeniem
granicy w terenie komisja
mogła rozpocząć po
ratyfikowaniu traktatu

KOPIA DOKUMENTU
TRAKTATU POKOJOWEGO
z dnia 7 maja 1919

- Granica zachodnia Polski
- Obszar poddany plebiscytowi
- Wolne miasto Gdańsk
- Części granic dawnych powiatów
- Części Niemiec odstąpione innym państwom

Podziałka:

1 : 1.000.000

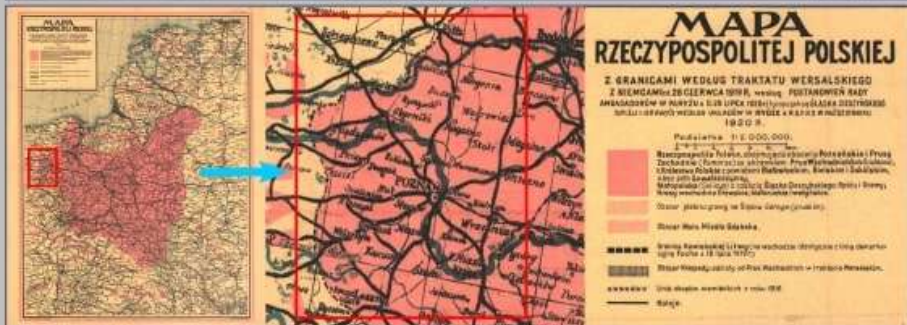
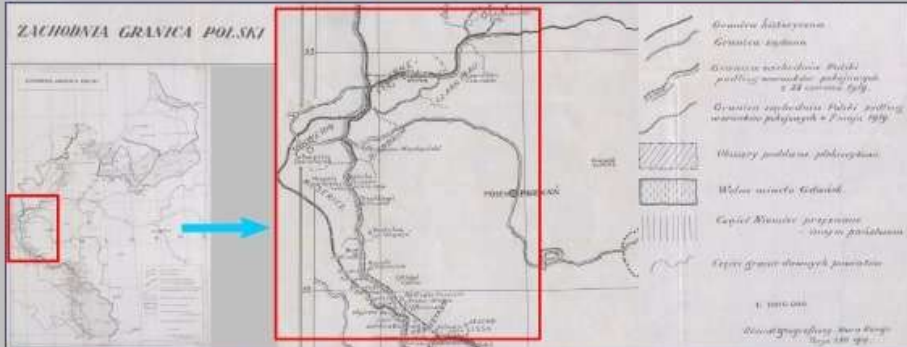
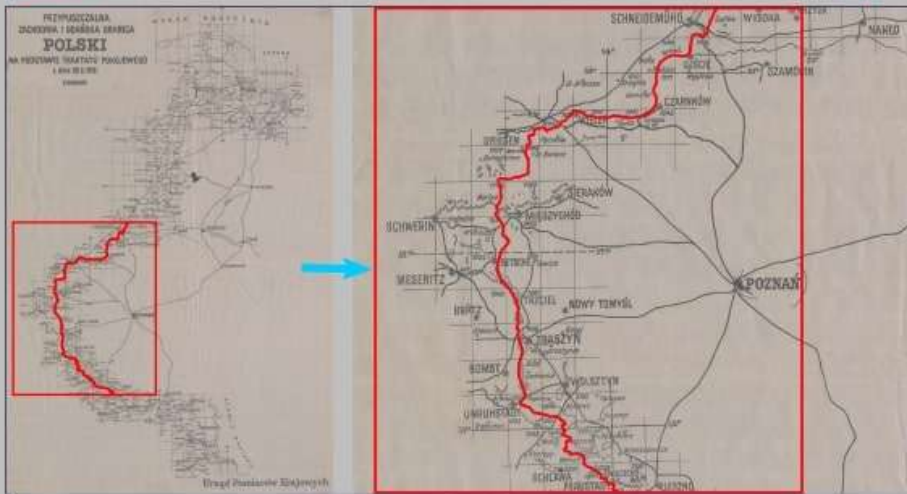
Instytut Geograficzny Uniwersytetu Warszawskiego
Warszawa 1919

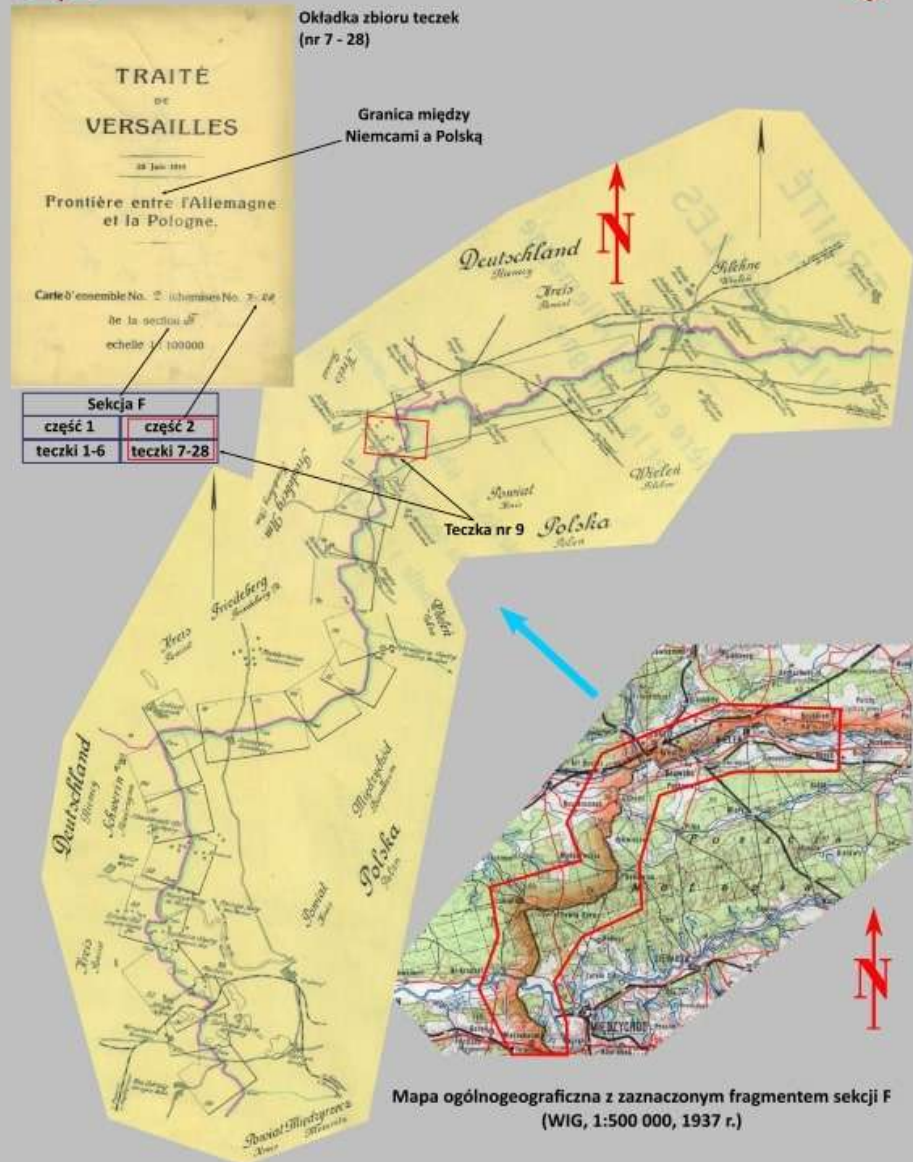
Fragment
zachodniej
granicy Polski

3. Mapy Polski z granicami po podpisaniu traktatu wersalskiego w dniu 28 VI 1919

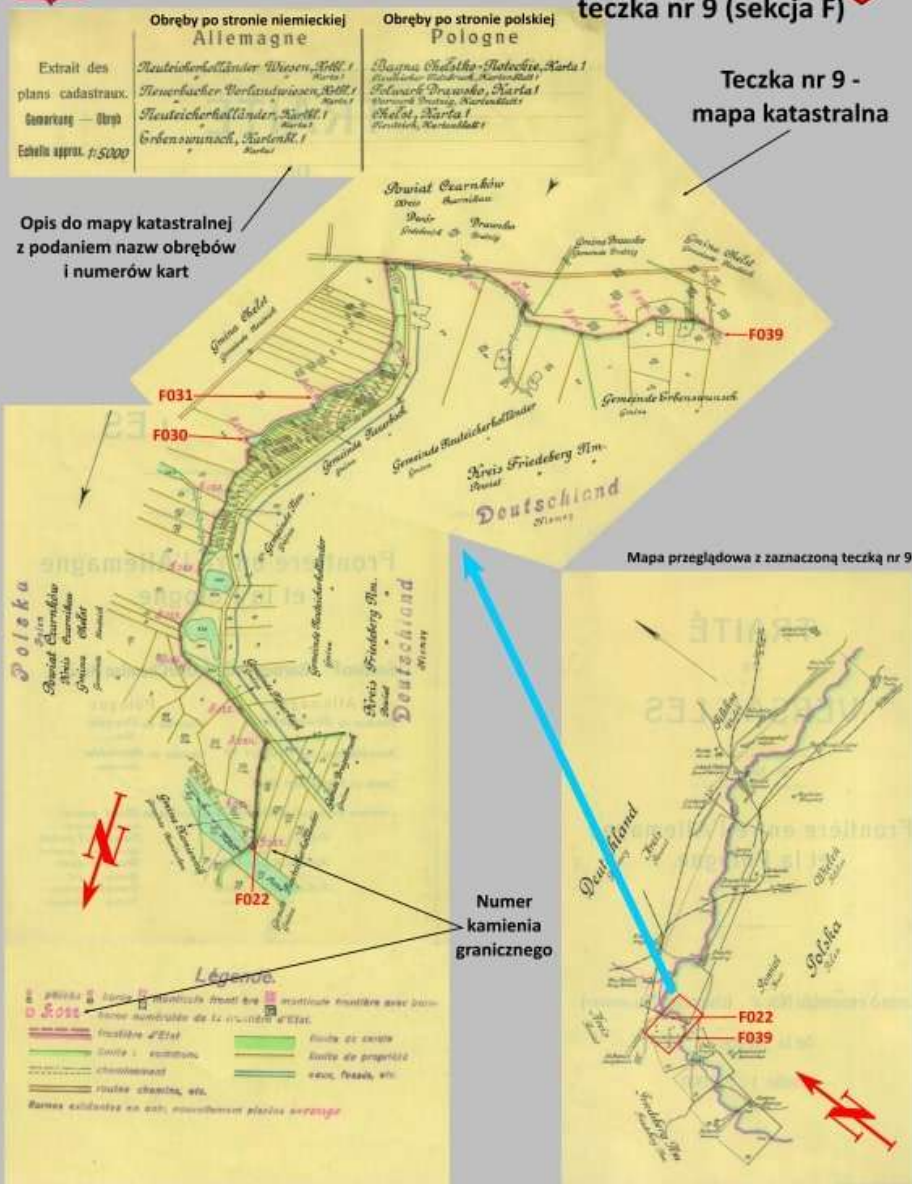
4. Mapa przeglądowa teczek dokumentacji granicy (nr 7-28) sekcji F

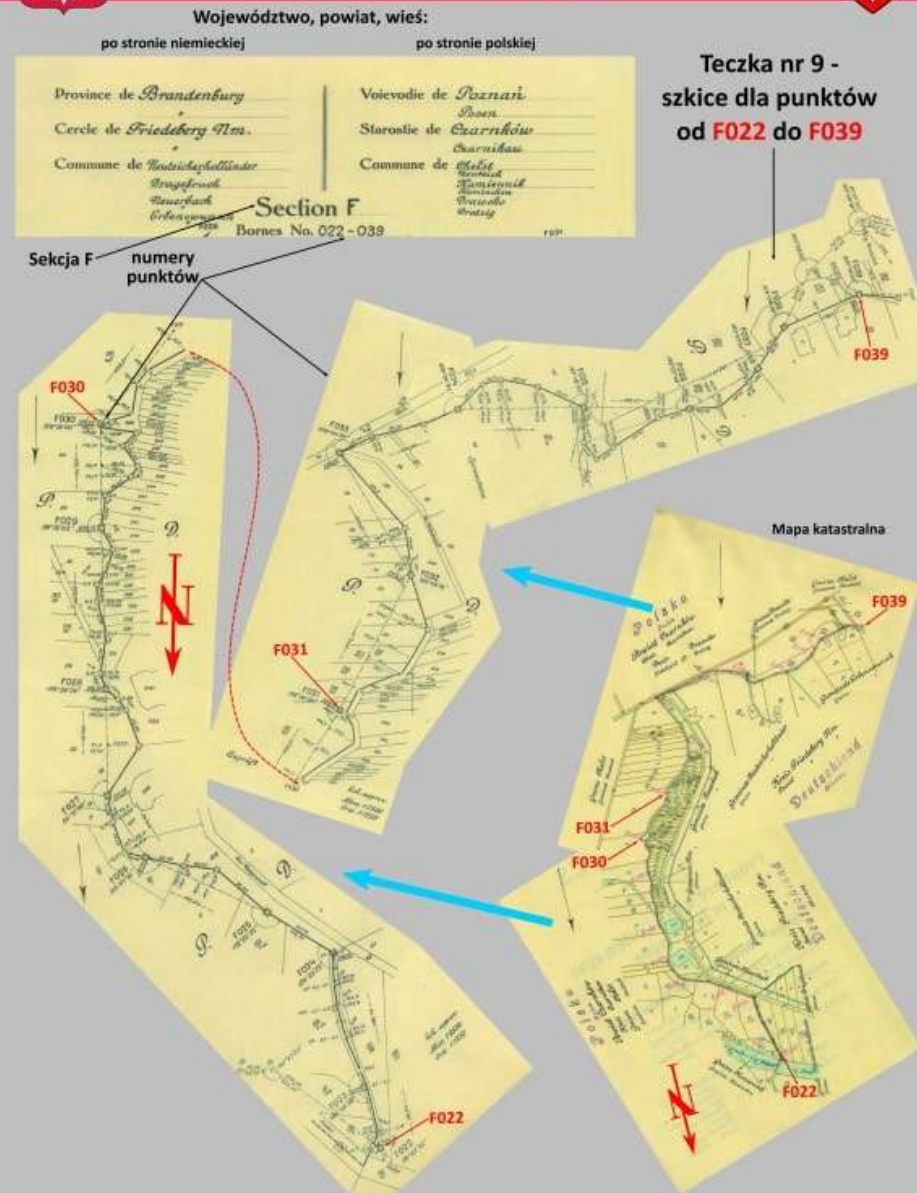
Mapa ogólnogeograficzna z zaznaczonym fragmentem sekcji F (WIG, 1:500 000, 1937 r.)

5. Mapa katastralna przebiegu granicy polsko – niemieckiej dla obrębu Chełst, Kamiennik, Drawsko teczka nr 9 (sekcja F)

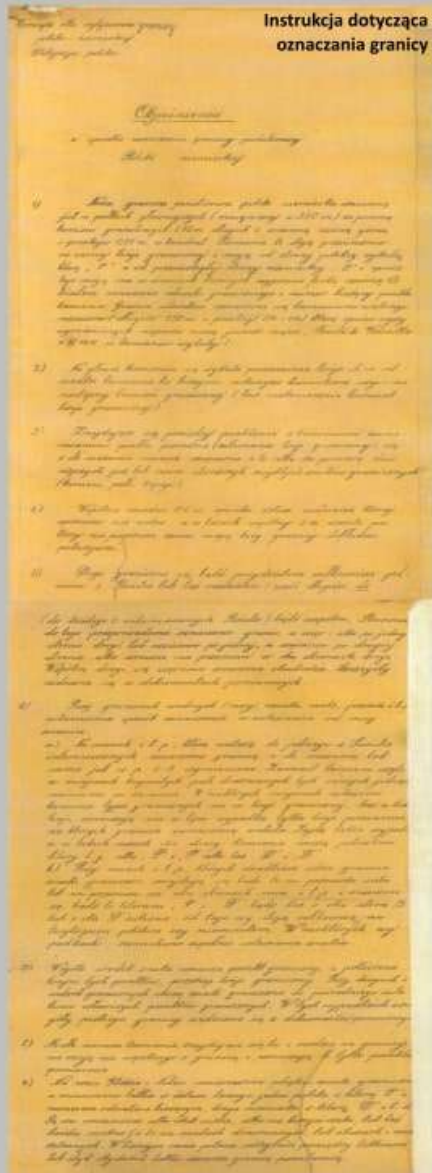
6. Szkic pomiaru granic – teczka nr 9 dla obrębu Chełst, Kamienniki, Drawsko

9. Instrukcja oraz sposób oznaczania granicy

Instrukcja dotycząca oznaczania granicy

Dziennik pomiaru kierunków nawiązania na punkcie granicznym

Division de **Wieliczka** Commission de **Szatobrowa** Division de **Staryży** Commission de **Staryży**

Section I
Bassin No. 6

Commissaire délégué de la base sur le plan national de la délimitation de

Pomiar kierunków nawiązania

Tour d'Horizon de la base.

Pointe visée	Direction	Distance observée	Distance de point fixe et calculée
Pointe sud-est	27° 24' 00"	2,07 28	
Pointe nord	147° 30' 00"	2,25 25	
Pointe sud-ouest	207° 28' 00"		

Notes et croquis explicatifs

Międzynarodowy skład komisji delimitacyjnej

Les Commissaires

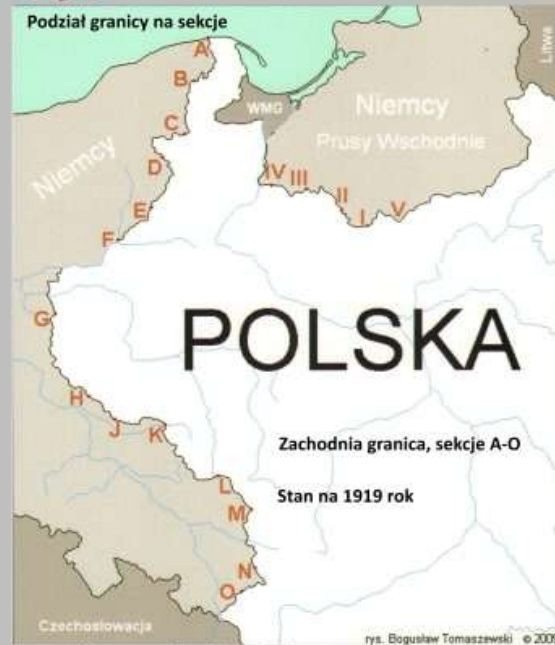
Adjoint: *[Signature]* *[Signature]* *[Signature]*

Normalny znak graniczny

10. Sposób oznaczania granicy

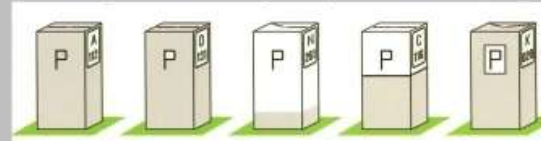
Podział granicy na sekcje

Zachodnia granica, sekcje A-O

Stan na 1919 rok

rys. Bogusław Tomaszewski © 2009

Różne sposoby malowania i oznaczania normalnych znaków granicznych

Kolor szary - naturalna barwa kamienia

Kamień główny "wersalski"

Ze zbiorów: B. Tomaszewski

WYSTAWA NA 100-LECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

Delimitacja i demarkacja zachodniej granicy Polski w Wielkopolsce

Wystawa map, szkiców i fotografii z prac geodezyjno-kartograficznych na mocy Traktatu Wersalskiego z 1919 roku pod patronatem Dziekana WNGiG przygotowana przez Zakład Kartografii i Geomatyki we współpracy ze Stowarzyszeniem Geodetów Polskich Oddział Wielkopolski w Poznaniu.

ZAPRASZAMY NA OTWARCIE
9 listopada 2018
piątek, godz. 11:00
przy wejściu do
Collegium Geographicum

Na tropie granicznych słupów. Ciekawy projekt polskich i niemieckich naukowców

Piotr Bojarski

10 grudnia 2017 | 11:24

Na nowo odkrywają zapomnianą polsko-niemiecką granicę z 1939 roku. Poszukują jej śladów od Gdańska po Górny Śląsk. W nadchodzącą setną rocznicę końca I wojny światowej, klęski cesarstwa niemieckiego i odrodzenia Polski chcą przypomnieć, czym było ponownie pojawienie się Rzeczypospolitej na mapie Europy

Chodzi o projekt naukowy, zatytułowany „1918. Zapomniana granica”, w którym uczestniczą Uniwersytet Europejski Viadrina we Frankfurcie nad Odrą, Centrum Interdyscyplinarnych Badań o Polsce, Polsko-Niemiecki Instytut Badawczy Uniwersytetu Europejskiego Viadrina i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, Collegium Polonicum w Słubicach. Naukowców wspierają m.in. władze Frankfurtu nad Odrą, Stowarzyszenie Schloss Trebnitz, pełnomocnik Brandenburgii do spraw Partnerstwa z Polską oraz Politechnika Poznańska. Autorzy projektu uważają bowiem, że przypomnienie historii „krwawiającej granicy” ma ogromne znaczenie dla zrozumienia historii stosunków polsko-niemieckich w naszych najnowszych dziejach.

Ziemie między Berlinem a Warszawą

„Rok 2018 to rok pamięci w wymiarze europejskim. W Niemczech wspomina się zakończenie pierwszej wojny światowej, tamtejszą rewolucję listopadową oraz upadek Cesarstwa. W Polsce rok 2018 stoi pod znakiem setnej rocznicy odzyskania niepodległości i odrodzenia się państwa polskiego na mapie Europy po 123-letnim okresie zaborów” – czytamy w opisie projektu. – „Pewien rozdział europejskiej historii po roku 1918 zapisano jednak również na ziemiach między Berlinem a Warszawą. Z powstaniem II Rzeczypospolitej wiązała się kwestia ustalenia nowej granicy polsko-niemieckiej. Sięgała ona od Gdańska aż po Górny Śląsk, przebijając pod względem długości niemal czterokrotnie obecną granicę z 1945 roku (1912 km wobec obecnych 467 km)”.

Autorzy projektu – historycy, politolodzy, socjologowie czy specjaliści od architektury – zwracają uwagę, że nowa granica z 1918 roku – efekt m.in. powstań wielkopolskiego i śląskich – od początku uchodziła za „krwawiającą granicę”. Niemieccy nacjonaści i rewanżyści obśmiewali Polskę jako „państwo sezonowe”. Zrewidowanie granicy od samego początku jako ważny cel ogłosiła większość znaczących partii politycznych w Republice Weimarskiej.

Miasta pogranicza polsko-niemieckiego konkurowały ze sobą np. o stosowanie najbardziej przyszłościowych rozwiązań urbanistycznych i architektonicznych. „Panowało wtedy przekonanie, że narodowe symbole tego rodzaju należało umieszczać zwłaszcza w miejscach, w których granica uchodziła za najbardziej sporną. Na tym tle we Frankfurcie nad Odrą zorganizowano w 1934 roku Wschodniomarchijskie Targi Rzemiosła i Rolnictwa. W Poznaniu natomiast w 1929 roku odbyła się Powszechna Wystawa Krajowa, dzięki której stolica Wielkopolski stała się – i wciąż jest – najważniejszym polskim miastem targowym w Polsce” – piszą autorzy projektu.

Dyskusja naukowców, nie polityków

Jaki jest cel projektu? Jednym z kluczowych ma być ponowne odkrycie, zbadanie i przybliżenie dawnego przebiegu granicy przez studentów Uniwersytetu Europejskiego Viadrina. Towarzyszyć temu będzie (przewidziana na maj 2018 r.) wyprawa badawcza, która ma udokumentować obecny stan dawnych okolic granicznych. A także blog, pisany przez studentów w trakcie wyprawy.

Czy autorzy projektu nie obawiają się, zostanie on zakwestionowany przez polski rząd? Gabinet PiS nieufnie odnosi się bowiem do współpracy z Niemcami. – Jesteśmy w tej luksusowej sytuacji, że jesteśmy naukowcami, a nie politykami. Naszym zadaniem jest dyskusja naukowa nad niewygodnymi tematami, tematami tabu – takimi jak np. podzielone miasta na obecnej granicy polsko-niemieckiej, podzielone dostawy prądu, czy gazu. Mało kto wie, że podobne problemy mieliśmy wcześniej, już sto lat temu, gdy wytyczano ówczesną granicę polsko-niemiecką – mówi prof. Dagmara Jajeśniak-Quast, dyrektor Centrum Interdyscyplinarnych Badań o Polsce Uniwersytetu Europejskiego Viadrina we Frankfurcie nad Odrą.

Czy nie obawia się, że dokumentowanie dawnej granicy, która była jednym z głównych powodów wybuchu II wojny światowej, zostanie oskarżone przez polityków rządzącego PiS o ukryty rewizjonizm? – Jestem odważnym człowiekiem i nie obawiam się tego. Nauka nie może się podporządkować polityce historycznej. Staramy się zresztą robić ten projekt na szerokiej bazie źródeł, by było to wyważone – tłumaczy prof. Jajeśniak-Quast. – Sto lat od wytyczenia granicy to tylko pretekst do zajęcia się tymi sprawami, na Viadrinie ten problem badamy od wielu lat – dodaje.

Oprócz poszukiwania i dokumentowania śladów dawnej granicy, mają też powstać opracowania dotyczące architektury okresu międzywojennego w Poznaniu i we Frankfurcie nad Odrą, a także historii wzajemnych badań naukowych (zachodnich w Polsce i wschodnich w Niemczech).

– Do projektu zostali lub zostaną zaproszeni prezydenci Frankfurtu nad Odrą, Poznania, a także premier Brandenburgii Dietmar Woidke oraz marszałek województwa wielkopolskiego Marek Woźniak – informuje Uwe Rada, zaangażowany w projekt publicysta i autor książek, m.in. „Odra. Życiorys pewnej rzeki” oraz „Wrocław i Berlin”.

WYSTAWA NA 100-LECIE ODZYSKANIA NIEPODLEGŁOŚCI

Delimitacja i demarkacja zachodniej granicy Polski w Wielkopolsce

Wystawa map, szkiców i fotografii z prac geodezyjno-kartograficznych na mocy Traktatu Wersalskiego z 1919 roku pod patronatem Dziekana WNGiG przygotowana przez Zakład Kartografii i Geomatyki we współpracy ze Stowarzyszeniem Geodetów Polskich Oddział Wielkopolski w Poznaniu.

ZAPRASZAMY NA OTWARCIE
9 listopada 2018
piątek, godz. 11:00
przy wejściu do
Collegium Geographicum